



"Cambó perd la iniciativa al 1931"

Francesc Cambó perd la iniciativa política a partir del 1931 i ha de respondre a la defensiva a situacions no previstes i sovint no desitjades. Borja de Riquer ha estudiat Cambó en el moment de màxim desconcert, del 36 a la seva mort.

Borja de Riquer ha publicat a Eumo Editorial *L'últim Cambó (1936-1947). La dreta catalanista davant la guerra civil i el franquisme*, una descripció de les opcions polítiques preses per Cambó i els dirigents de la Lliga Catalana a partir de la guerra. Nascut a Barcelona l'any 1945, Riquer és catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona i dirigeix l'obra enciclopèdica *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*.

—Durant l'acte de presentació del llibre, Ramon Guardans, gendre de Cambó, va dir que no hi ha cap document que provi l'ajut econòmic del seu sogre als sediciosos, contra el que afirmau al llibre. Creieu que les proves que hi aporteu són suficients?

—Jo hi apporto un document en el qual el senyor Francesc Cambó diu que des de l'agost del 36 ha posat una bona part dels diners que té a l'estranger a disposició de la Caja Exterior del Gobierno Nacional, que depèn dels militars. El que no en tinc és la xifra exacta. També tinc constància que gran part de les despeses de propaganda de l'oficina de premsa i propaganda de París, que organitza a partir de febrer del 37, va a càrrec seu. Tinc cartes que ho demostren. I en alguns casos en tinc factures. A part això, es gasta molts diners a mantenir un estol de periodistes i intel·lectuals, unes cinquanta persones, a França i Itàlia. I també paga el rescat de vides. En algun cas se'n sap el preu, 25.000 pessetes, i en divises. Els qui tenien gent retinguda a la zona republicana no volien pessetes, ni republicanes ni franquistes.

—Cambó és un polític sotmès constantment a judici. Un historiador li pot fer retrets?

—Un historiador no hauria de ser ni un fiscal ni un advocat defensor ni un jutge. Això no vol dir que hagi de ser neutral, en el sentit de no tenir opinió pròpia, argumentada a partir de la informació extreta i analitzada. Retrets? No sé si és la paraula. Hi ha constatacions. Cambó, com bona part de la dreta europea, posa la defensa del seu model de societat

per sobre la democràcia, i la democràcia catalana, és a dir, l'Estatut i la Generalitat. Cambó diu textualment: la guerra civil no és un enfrontament entre la democràcia i la dictadura, sinó entre la barbàrie i la civilització.

—Però no caldria recordar al lector que la democràcia, moltes de les democràcies d'aquells anys, no garantien el que han acabat garantint als nostres dies, l'ordre burgès?

—Sí. És evident. A Espanya el règim democràtic és molt inestable, als anys 30. Aquesta fragilitat posa els sectors que tenen molt a perdre en una situació defensiva.

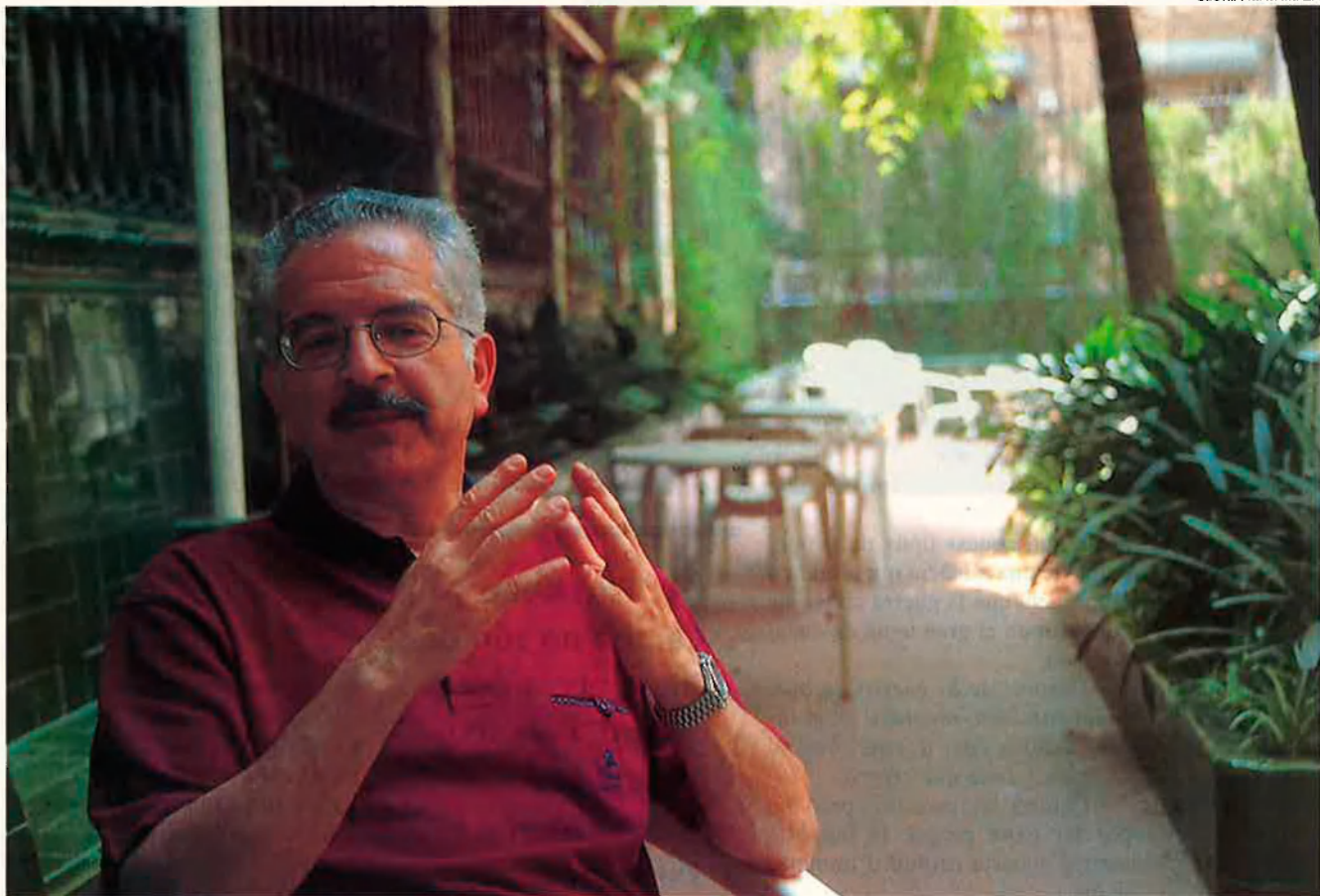
—I més que la desconfiança en la democràcia, no cal recordar que Cambó i la Lliga, a través de La Veu de Catalunya ja pronostiquen que la República portarà el país al caos i que al final optarà entre la revolució i la dictadura?

—Més que un pronòstic és un temor. Van arribar a trobar-se incòmodes dins el règim republicà perquè sofreixen una gran derrota

electoral i, a més, l'autonomia ve de la gent d'esquerra, per la qual Cambó té un menyspreu total i absolut.

—En el llibre analitzeu amb detall la desorientació que la guerra li provoca. No creieu que l'origen d'aquesta desorientació neix amb l'adveniment de la República, quan cau el model monàrquic que defensaven?

"Cambó, com bona part de la dreta europea, posa la defensa del seu model de societat per sobre la democràcia i diu textualment que la guerra civil no és un enfrontament entre la democràcia i la dictadura, sinó entre la barbàrie i la civilització."



—Cambó perd la iniciativa política a partir del 31. No té propostes avançades i constructives i ha de respondre a la defensiva a situacions no previstes i sovint no desitjades. Això fa de Cambó tot un altre personatge. El fet que el 14 d'abril sigui a París i no torni fins a l'octubre del 32 és prou significatiu del temor que té d'una situació que no controla. Al costat de la família reial s'exilia Joan Ventosa Calvet, braç dret de Cambó dins la Lliga, Calvo Sotelo i la gent més vinculada a la dictadura de Primo de Rivera, com Martínez Anido.

—*Ramon Guardans també va dir que el seu sogre s'hauria endut d'una estrebada a l'Argentina els lliguers que després de la seva mort van acceptar càrrecs polítics. Això contrasta amb el que va impulsar Cambó des del 36, que els catalans s'acostessin al règim per evitar que la clatellada dels franquistes contra Catalunya no fos tan forta com es preveia, no?*

—La correspondència que he pogut consultar demostra que Cambó vol que hi hagi gent de la Lliga amb càrrecs i no només menors. Ministres, fins i tot. Per exemple, va jugar perquè Ventosa ho fos, ja durant la guerra. Considera que és bo que ho sigui. El que desitja és la transformació de la dictadura militar en un règim que s'obri als sectors civils. Quan li llegeixen la relació de les autoritats de la Barcelona del 39, li sembla millor que no la dictadura de Primo de Rivera, i opina que n'hi hauria d'haver més de la Lliga.

—*Farà cap intent, amb la guerra declarada, de trobar una tercera via?*

—No. Al setembre del 36 diu que no té sentit buscar una pau negociada i que cal que hi hagi clarament un guanyador i que aquest guanyador han de ser els militars. El trencament és tan radical que no veu possible cap conciliació.

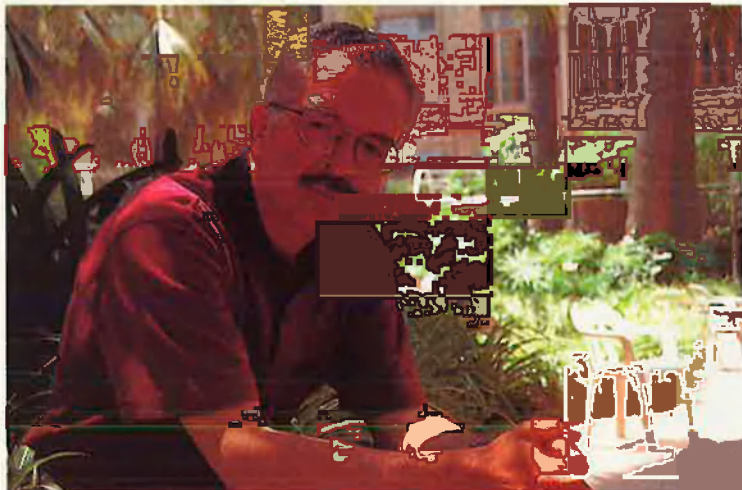
—*Ni ell ni ningú no preveu que la guerra donarà pas a una dictadura tan personal i llarga, oi?*

—Ningú no preveu que acabarà amb una dictadura amb poders absoluts en la persona de Franco. Cambó creu que el règim militar haurà de recórrer a les forces conservadores tradicionals, com la CEDA i la Lliga. La veia com una segona edició de la dictadura de Primo de Rivera, més dura, però més feble políticament i de més curta durada.

—*Com qualificaríeu la tasca propagandística que organitza durant la guerra i que de forma tan detallada analitzeu?*

—Positiva i intel·ligent. L'objectiu era sobretot de contrarestar la mala imatge que tenia la revolta militar, fins i tot en els ambients catòlics, fent veure que era sobretot la defensa de la civilització occidental, dels valors de la família, de la religió i de la propietat, no necessàriament del feixisme. La persecució religiosa és el gran tema de propaganda. Només poden fer propaganda en el sentit negatiu, deia Estelrich. No poden fer-ne en favor de la futura dictadura militar, perquè això és impopular. I val

Borja de Riquer. Catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona i especialista en història del catalanisme de l'època de la Restauració i del franquisme, ha publicat un estudi sobre l'actuació de la dreta catalanista durant la guerra civil i els primers anys del franquisme.



Segons Borja de Riquer, el darrer Cambó sintetitza les contradiccions del catalanisme de dretes. L'historiador presenta Cambó en el seu llibre com un polític vacil·lant i pragmàtic, i creu que no va ser ni franquista ni antifranquista.

a dir que aquest tipus de propaganda té una eficàcia important en el moment que la guerra civil s'ha convertit en el gran tema de debat europeu.

—Després de la guerra, la burgesia catalana, recordeu en el llibre, deserta com a grup d'acció coordinat, cosa que critica.

—Cambó ho censura, però no pot fer gaire perquè la burgesia surti d'aquesta actitud d'immobilisme.

—Però un nucli significatiu d'escriptors, periodistes i intel·lectuals més o menys propers a la Lliga o al pensament de la Lliga no tan sols no deserta, ans fa el pas desitjat per ell, el pas del falangisme o el feixisme militar al liberalisme. Em refereixo a la colla de la revista Destino. No ho veieu així?

—És evident. L'evolució de la revista a la postguerra sembla inspirada per Cambó, en el sentit que cal buscar una sortida no traumàtica al règim. Cal, per tant, introduir-hi elements de liberalisme polític

i cultural. La revista és el testimoni d'una voluntat.

—Va fer cap intent positiu de reconduir la dictadura militar cap a un règim civil autoritari?

—Amb la victòria aliada, Cambó i Ventosa aposten per potenciar una transició cap a un règim civil que potser podria ser la monarquia. Ventosa va arribar a ser el dirigent monàrquic més actiu de tot l'estat. Cambó considera que la Lliga hauria d'establir un pacte amb la CEDA, similar al que tenia la Dreta Regional Valenciana. I vol que la Lliga sigui un partit protagonista de la transició. Però no volen fer res per enderrocar Franco. No són ni franquistes ni antifranquistes. Tenen molta por d'un procés de transició incontrolat que pugui significar el retorn dels rojos.

—Creieu que Cambó es va deixar influir o aconsellar mai? Per Estelrich, per exemple?

—Dubto que pogués haver-hi gent, aquests anys, que hi tingués influència. Tot al contrari: influïa i manava els seus col·laboradors. El pobre Estelrich obeïa.

—Queda molta documentació camboniana per estudiar?

—Queden per obrir els papers Cambó, a la Via Laietana 30, que no són de lliure accés per a ningú. Crec que existeixen els papers de Joan Ventosa, tot i que la família ho nega. I sembla que podran ser consultables els de Narcís de Carreras, el representant polític de Cambó des del 39.

—Se sap si les memòries i els dietaris de Cambó són totalment fidedignes?

—Fa la sensació que hi falten coses. Que hi ha absències sospitoses.

—La família, tot i no deixar veure cap paper, us ha ajudat en algun sentit a fer el vostre estudi?

—No. No volia ser influït per res.

Lluís Bonada

"Els papers Cambó no són de lliure accés per a ningú, i els seus dietaris fan la sensació que hi falten coses, que hi ha absències sospitoses."

La genealogia de la moral Dissertacions I i II

F. Nietzsche

Document de treball que permet l'estudi de l'obra de l'autor amb l'ús de textos originals i explicatius, activitats i material complementari.



Universitat de València
"Educació, Materials de Filosofia", 11

Foc al gran recorregut

Vicent Marçà

Què faríeu si un misteriós i quasi desconegut vellet us anuncia un incendi forestal provocat? Els protagonistes d'aquesta història el creuen i intenten denunciar els culpables, però topen amb el poder dels diners i de la corrupció.



Edicions del Bullent
"Esplai", 10

L'extensió del temps

Xulio Ricardo Trigo

Llibre de viatges, novel·la dietari, memòries, poesia... Aquesta obra participa de diversos gèneres per a mostrar-nos el temps interior d'un novel·lista. Premi Enric Valor de Novel·la en valencià 1995.



232 pàgs. 2.500 ptes.

Edicions Bromera
"L'eclèctica", 43